

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ผลของการสอนตนเองต่อผลสัมฤทธิ์และเจตคติทางการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการวิจัย โดยแยกกล่าวตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสารเกี่ยวกับการสอนตนเอง
  - 1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 1.2 การสอนตนเอง
2. เอกสารเกี่ยวกับการอ่าน
  - 2.1 ความหมายของการอ่าน
  - 2.2 ประเภทของการอ่าน
  - 2.3 องค์ประกอบในการอ่าน
  - 2.4 ระดับความสามารถในการอ่าน
3. เอกสารเกี่ยวกับเจตคติ
  - 3.1 ความหมายของเจตคติ
  - 3.2 ลักษณะของเจตคติ
  - 3.3 องค์ประกอบของเจตคติ
  - 3.4 เจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนตนเอง
  - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการอ่าน

1. เอกสารเกี่ยวกับการสอนตนเอง

1.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

Kazdin (1978 อ้างถึงใน สมโภชน์ เขี่ยมสุภาชิต, 2541: 307-308) กล่าวว่า การปรับพฤติกรรมทางปัญญา (Cognitive Behavior Modification หรือ CBM) เป็นกระบวนการเปลี่ยนพฤติกรรมภายนอกโดยการเปลี่ยนความคิด การตีความ การตั้งข้อสันนิษฐานหรือกลวิธีในการตอบสนอง เป็นการเปลี่ยนตัวแปรทางปัญญา เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรม โดยอาศัยแนวคิดที่ว่า ตัวแปรภายในบุคคลจะมีผลต่อพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก โดยที่นักปรับพฤติกรรมทางปัญญามีความเชื่อดังต่อไปนี้

- 1) กิจกรรมทางปัญญานั้นมีผลต่อพฤติกรรม
- 2) กิจกรรมทางปัญญาสามารถจัดให้มีขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้
- 3) พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปอาจจะเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทาง

ปัญญา

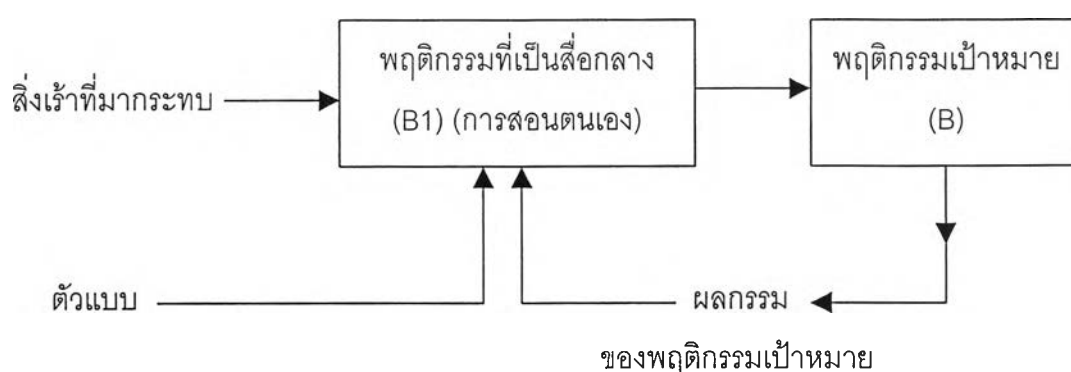
ภาพที่ 1 : แผนภาพกระบวนการปรับพฤติกรรมทางปัญญา (จิตติมา จุมทอง, 2537: 4)

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการปรับพฤติกรรมทางปัญญาของบุคคลนั้นเน้นที่การสร้างเงื่อนไข (A) หรือสิ่งเร้าที่เป็นตัวนะให้บุคคลกระทำพฤติกรรม เมื่อบุคคลได้รับเงื่อนไขแล้ว จะเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางปัญญา (B1) ได้แก่ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ เจตคติ การระบุนสาเหตุ เป็นต้น สิ่งที่เกิดขึ้นนี้จะมีอิทธิพลทำให้บุคคลกระทำพฤติกรรมหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับการคาดคะเนของบุคคลนั้นว่าถ้าทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะได้รับผลกรรมใดตามมา ถ้าบุคคลคาดคะเนว่าถ้ากระทำพฤติกรรมนั้นแล้วจะได้รับผลกรรมเป็นสิ่งที่บุคคลพึงพอใจ จะเสริมแรงให้บุคคลกระทำพฤติกรรมนั้น (B) แต่ถ้าบุคคลคาดคะเนว่าถ้ากระทำพฤติกรรมนั้นแล้ว ก็จะได้รับผลกรรมเป็นสิ่งที่ไม่น่าพึงพอใจ บุคคลก็จะลดหรือไม่กระทำพฤติกรรมนั้นอีก จะเห็นได้ว่าเมื่อกระทำพฤติกรรม (B) แล้วก็มีผลกรรม (C) ตามมา ดังนั้นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางปัญญา ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ก็คือ การสร้างเงื่อนไข

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาที่เราไม่สามารถที่จะวัดได้โดยตรง แต่เราสามารถวัดและสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกที่แสดงออกมา เช่น การรายงานตนเอง การทำบันทึกประจำวัน การสัมภาษณ์ เป็นต้น

1.2 การสอนตนเอง (Self – Instruction)

การสอนตนเองเป็นเทคนิคการปรับพฤติกรรมทางปัญญา เป็นเทคนิคที่บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองด้วยการใช้คำพูดของตนเองภายในใจ เป็นตัวชี้แนะหรือนำทางให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย ซึ่งกระบวนการฝึกการสอนตนเองนั้น อาจทำได้โดยการใช้การเสนอตัวแบบ การฝึกซ้อมการสอนตนเอง การให้ข้อมูลย้อนกลับและการวางเงื่อนไขผลกรรม (ออร์พินท์ อองคณะตระกูล, 2528: 12; Meichenbaum, 1975: 357; Wilson and O'Leary, 1980: 257 - 283) ซึ่งกระบวนการทั้งหมดนี้สามารถอธิบายได้ตามภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2 : กระบวนการฝึกการสอนตนเอง (ออร์พินท์ อองคณะตระกูล, 2528: 12)

จากภาพที่ 2 กระบวนการฝึกการสอนตนเอง เริ่มจากการสร้างพฤติกรรมการสอนตนเอง (B1) โดยการใช้เทคนิคการเสนอตัวแบบแสดงการสอนตนเอง แล้วให้บุคคลนั้นฝึกซ้อมการสอนตนเอง ในขั้นต่อมา การสอนตนเอง (B1) ของบุคคลจะเป็นตัวชี้แนะหรือนำทางให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายขึ้น (B) เมื่อเกิดพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว บุคคลควรให้การเสริมแรงตนเองต่อพฤติกรรมเป้าหมาย (B) ที่เกิดขึ้น เพราะจะมีผลทำให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างการสอนตนเองกับพฤติกรรมเป้าหมายและการเสริมแรง ในสภาพการณ์นี้การสอนตนเองจะมีสภาพเป็นสิ่งเร้าที่นำไปสู่การเสริมแรงซึ่งบุคคลจะเลือกใช้เพื่อกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายที่นำไปสู่การได้รับการเสริมแรงอันส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น (ออร์พินท์ อองคณะตระกูล, 2528: 12)

การสอนตนเองนี้ เป็นเทคนิคที่พัฒนาโดย Meichenbaum ซึ่งได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ และงานวิจัยของนักจิตวิทยาชาวรัสเซีย 2 คน คือ Luria และ Vygotsky โดยที่มีการเสนอว่าพัฒนาการของการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลนั้นจะเริ่มจากการได้รับกฎเกณฑ์จากบุคคลที่สำคัญ เช่น ผู้ปกครองหรือครู ผู้สอน เป็นต้น จากนั้นจึงนำมาสู่การกำกับตนเองซึ่งเป็นการบอกกับตนเองภายในใจ (สมโภชน์ เขียมสุภาสิต, 2541: 317; Finch, Nelson, Michael, and Ott, 1993: 5-6) Luria (1961, 1969, cited in Meichenbaum, 1977: 18-19) ได้เสนอขั้นตอนที่ได้จากการศึกษาการใช้คำพูดกำกับพฤติกรรมที่อยู่ภายใต้อำนาจจิตใจของเด็กว่า ในขั้นตอนแรก คำพูดของผู้อื่น (ซึ่งโดยมากมักจะเป็นคำพูดของผู้ใหญ่) จะเป็นตัวควบคุมและชี้นำพฤติกรรมของเด็ก ในขั้นต่อมาคำพูดของเด็ก ที่พูดด้วยเสียงอันดังนั้นจะเป็นตัวควบคุมและชี้นำพฤติกรรมของเด็กเอง และในขั้นตอนสุดท้าย คำพูดของเด็กที่เกิดภายในใจ จะเป็นตัวควบคุมและชี้นำพฤติกรรมของเด็กเอง ส่วน Vygotsky (1962: 119-153 อ้างถึงใน นิศรา สายันตวิสุทธิคาม, 2537: 21) ได้ศึกษาการใช้ความคิดด้วยภาษาในการกำกับพฤติกรรมของตนเองว่า ความคิดของเด็กเล็กนั้นจะออกมาเป็นคำพูดที่เรียกว่า External Speech ซึ่งตรงกับที่ Piaget กล่าวไว้ในทฤษฎีว่าเป็น Egocentric Speech ซึ่งเป็นคำพูดเสียงดังในขณะที่เด็กทำกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมทั้งในขณะที่อยู่คนเดียวหรืออยู่รวมกันกับผู้อื่นและเมื่อเด็กโตขึ้น คำพูดก็จะถูกเปลี่ยนไปเป็นความคิด โดยสามารถสังเกตได้จากคำพูดที่เรียกว่า Internal Speech

จากแนวคิดดังกล่าว Meichenbaum และ Goodman (1971) จึงได้พัฒนาโปรแกรมการสอนตนเอง โดยใช้กลวิธีการเสนอตัวแบบและการฝึกซ้อมการสอนตนเองเพื่อที่จะให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย โดยดำเนินการตามขั้นตอนในลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) ตัวแบบพูดขั้นตอนในการทำงานด้วยเสียงอันดัง ในขณะที่แสดงพฤติกรรมในการทำงานไปพร้อมกับคำพูดด้วย โดยผู้ที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองนั้นสังเกตอยู่
- 2) ตัวแบบพูดขั้นตอนในการทำงานด้วยเสียงอันดังในขณะที่ผู้รับการฝึกการสอนตนเองแสดงพฤติกรรมในการทำงานไปพร้อมกับคำพูดที่ตัวแบบบอก
- 3) ผู้รับการฝึกการสอนตนเอง พูดขั้นตอนในการทำงานด้วยเสียงอันดังในขณะที่แสดงพฤติกรรมในการทำงานตามคำพูดไปด้วย
- 4) ผู้รับการฝึกการสอนตนเอง พูดขั้นตอนในการทำงานด้วยเสียงที่เบาในขณะที่แสดงพฤติกรรมในการทำงานตามคำพูดไปด้วย
- 5) ผู้รับการฝึกการสอนตนเอง พูดขั้นตอนในการทำงานภายในใจในขณะที่แสดงพฤติกรรมในการทำงานตามคำพูดไปด้วย

กลวิธีที่นิยมใช้ในการสร้างพฤติกรรมการสอนตนเองให้เกิดขึ้น ก็คือ การใช้ตัวแบบแสดง การสอนตนเอง โดยตัวแบบที่ใช้ในการสอนตนเองนั้น อาจจะเป็นบุคคลจริงหรือเป็นตัวแบบ สัญลักษณ์ก็ได้ เช่น ตัวแบบในโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิทยุ หนังสือ การจินตนาการ และอื่น ๆ โดยผู้ที่ได้รับการฝึกจะทำการฝึกซ้อมการสอนตนเองตามตัวแบบ จนกระทั่งสามารถใช้การสอน ตนเองที่แนะนำความคิดและพฤติกรรมเป้าหมายของตนเองได้ (Mikulus, 1978: 121) ข้อดีของการใช้ ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงก็คือ ผู้สังเกตสามารถสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบได้โดยตรง อีกทั้งตัว แบบยังช่วยกระตุ้นให้ผู้สังเกตเกิดความสนใจและเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบได้ ตัวแบบที่ เป็นบุคคลจริงสามารถแสดงพฤติกรรมที่ชัดเจนและเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่า ตัวแบบสัญลักษณ์อื่น ๆ นอกจากนี้ตัวแบบที่เป็นบุคคลจริงยังสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สังเกต ได้โดยตรง ซึ่งทำให้การเสนอแบบพฤติกรรมทำได้ดีกว่าการเสนอตัวแบบที่ผู้สังเกตไม่มีโอกาสมี ปฏิสัมพันธ์กับตัวแบบ (दाराररण टिपिना, 2527: 15) ส่วนตัวแบบสัญลักษณ์นั้น มีข้อดี คือ สามารถเตรียมการเกี่ยวกับตัวแบบไว้ล่วงหน้าได้ เช่น การเน้นจุดสำคัญต่าง ๆ ของการแสดง พฤติกรรมในสภาพการณ์ที่กำหนด การควบคุมพฤติกรรมและผลกรรมของตัวแบบ (อรพิรินทร์ อนงคนะตระกูล, 2528: 13)

กระบวนการเรียนรู้ในการเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบนั้น มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) กระบวนการให้ความสนใจ (Attentional Process) การเรียนรู้ด้วยการสังเกต จากตัวแบบนั้น เริ่มต้นจากการที่บุคคลมีการรับรู้และความสนใจต่อตัวแบบก่อน ซึ่งสิ่งที่มีอิทธิพล ต่อกระบวนการให้ความสนใจของบุคคล ก็คือ ลักษณะของตัวแบบ ซึ่งพบว่าตัวแบบที่ช่วยเร้าให้ บุคคลเกิดความสนใจได้มาก ก็คือ ตัวแบบที่มีลักษณะเด่น ที่ทำให้ผู้สังเกตเกิดความพึงพอใจ มีพฤติกรรมที่เด่นชัด ไม่สลับซับซ้อน และสามารถสังเกตได้ง่าย ส่วนตัวผู้สังเกตนั้น พบว่า ความพร้อมในด้านอวัยวะที่ใช้ในการรับรู้ ซึ่งรวมทั้งความสามารถทางปัญญาและความตื่นตัว ที่จะรับรู้จะรับรู้พฤติกรรมของตัวแบบนั้นจะมีผลทำให้บุคคลเกิดความสนใจในตัวแบบได้ทั้งสิ้น

2) กระบวนการเก็บจำ (Retention Processes) เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดต่าง ๆ ของสิ่งที่สังเกตได้ไว้ในรูปแบบของสัญลักษณ์และการจัดโครงสร้างเพื่อให้ สามารถจดจำได้ง่ายขึ้น การที่บุคคลจะจดจำได้มากหรือนั้นขึ้นอยู่กับ ความชัดเจนของตัวแบบ ในการแสดงพฤติกรรม ถ้าผู้สังเกตได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมหลายหลายครั้ง และมีการ ซักซ้อมลักษณะของตัวแบบที่สังเกตได้ภายในใจหรือฝึกซ้อมทำพฤติกรรมบ่อย ๆ แล้ว ก็จะช่วยให้ จดจำพฤติกรรมของตัวแบบได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้กระบวนการเก็บจำยังขึ้นอยู่กับความสามารถ ทางปัญญาและโครงสร้างทางปัญญาของผู้สังเกตอีกด้วย

3) กระบวนการกระทำ (Production Processes) เป็นกระบวนการถ่ายทอดสิ่งที่จดจำไว้ ออกมาเป็นพฤติกรรม จะกระทำได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่จดจำไว้ได้จากตัวแบบและการฝึกซ้อมพฤติกรรมของตนเอง การได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการฝึกซ้อมพฤติกรรมของตนเอง และการเทียบเคียงการกระทำกับภาพที่จำได้ จะช่วยให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบได้ นอกจากนี้ ลักษณะของผู้สังเกต ซึ่งได้แก่ ความสามารถทางกายและทักษะในพฤติกรรม ย่อยต่าง ๆ ก็มีผลเช่นเดียวกัน

4) กระบวนการจูงใจ (Motivational Processes) เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้บุคคลแสดงหรือไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ การที่บุคคลเกิดการเรียนรู้แล้วจะแสดงพฤติกรรมหรือไม่ขึ้นอยู่กับกระบวนการจูงใจของแต่ละบุคคล สิ่งที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการจูงใจของบุคคลก็คือ ผลกรรมที่ตัวแบบได้รับ ถ้าตัวแบบได้รับผลกรรมทางบวกก็จะส่งเสริมให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบมากขึ้น แต่ถ้าตัวแบบได้รับผลกรรมทางลบจะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ (จรรยา นาคะรัต, 2528: 7; ดาราวรรณ ต๊ะปินดา, 2527: 14; สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541: 52)

จากกระบวนการดังกล่าวจะเห็นว่าวิธีการเสนอตัวแบบสามารถนำมาใช้ในการสร้างพฤติกรรมที่ผู้สังเกตยังไม่เคยเรียนรู้มาก่อนได้ ดังนั้นการนำเทคนิคการเสนอตัวแบบมาใช้ในการฝึกการสอนตนเองนั้นจะใช้การเสนอตัวแบบเพื่อสร้างพฤติกรรมการสอนตนเอง โดยใช้ตัวแบบแสดงการสอนตนเองแล้วให้บุคคลฝึกซ้อมการสอนตนเองตามที่ได้สังเกตจากตัวแบบ จนกระทั่งสามารถใช้การสอนตนเองที่เเนะความคิดและพฤติกรรมเป้าหมายของตนเองได้ ซึ่งการที่เเนะที่มีประสิทธิภาพนั้นควรทำเป็นขั้นตอนตามลำดับ เพราะการรวบรัดขั้นตอนการเเนะอาจทำให้บุคคลไม่สามารถกระทำพฤติกรรมตามการเเนะของตัวแบบได้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2541: 203-204) การเเนะอาจทำได้โดยการเเนะด้วยคำพูด การเเนะด้วยท่าทาง การใช้สิ่งของ เช่น การชี้นิ้ว การจูงมือพาเดินไปยังที่ต้องการให้ไป การใช้ป้ายชี้บอกทาง เป็นต้น นอกจากนี้ อาจใช้ความคิดหรือการพูดกับตนเองภายในใจเป็นตัวเเนะพฤติกรรมของตนเองก็ได้ หรือในบางครั้งอาจจะใช้แบบผสมผสานกันก็ได้ เมื่อบุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมเป้าหมายตามการเเนะได้แล้วก็ควรให้การเสริมแรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เพราะเมื่อพฤติกรรมที่เกิดจากการเเนะได้รับการเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอแล้วจะมีผลทำให้การเเนะนั้นสามารถควบคุมพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2541: 192-193) กล่าวถึงหลักการทั่วไป ในการนำเอาการเสริมแรงทางบวกมาใช้ให้มีประสิทธิภาพนั้น สามารถทำได้ดังนี้

- 1) การเสริมแรงทางบวกจะให้หลังจากการเกิดพฤติกรรมเป้าหมายแล้วเท่านั้น
- 2) เมื่อเกิดพฤติกรรมเป้าหมายควรให้การเสริมแรงทันที
- 3) ควรให้การเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ
- 4) ควรมีการอธิบายถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ในการให้การเสริมแรง และเงื่อนไขต่าง ๆ นั้น ไม่ควรสูงเกินไปเนื่องจากจะทำให้ผู้ถูกปรับพฤติกรรมทำสำเร็จได้ยาก
- 5) ตัวเสริมแรงนั้น ควรมีปริมาณพอเหมาะที่จะเสริมแรงพฤติกรรมโดยไม่ก่อให้เกิดการหมดสภาพเป็นตัวเสริมแรง
- 6) ควรเลือกตัวเสริมแรงให้เหมาะกับบุคคล
- 7) ควรเลือกใช้ตัวเสริมแรงที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อม
- 8) ควรมีการใช้ตัวแบบหรือการชี้แนะควบคู่ไปกับการเสริมแรงด้วย
- 9) ควรมีการวางแผนในการใช้ตารางการเสริมแรงหรือยึดเวลาการเสริมแรง

โดยทั่วไปตามหลักการปรับพฤติกรรม เมื่อบุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมเป้าหมายได้อย่างสม่ำเสมอแล้ว ควรค่อย ๆ ถอดถอนตัวเสริมแรงและการชี้แนะออกจนทำให้พฤติกรรมเป้าหมายนั้นคงอยู่ได้ตลอดไป

สำหรับการชี้แนะที่ใช้ในกระบวนการสอนตนเองนั้นเป็นการชี้แนะที่บุคคลใช้คำพูดภายในใจของตนเองชี้แนะให้กระทำพฤติกรรมเป้าหมาย ซึ่งรูปแบบของคำพูดที่ใช้ชี้แนะหรือพูดกับตนเองในการฝึกการสอนตนเองนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นคำพูดที่มีลักษณะเป็นกลวิธีแก้ปัญหาหรือกลวิธีการทำงานตามขั้นตอนซึ่งมีรูปแบบเป็นการถามคำถาม-ตอบคำถามกับตนเองโดย Meichenbaum และ Goodman (1971: 17) ได้เสนอรูปแบบของคำพูดที่ใช้ชี้แนะหรือพูดกับตนเองในการฝึกการสอนตนเองดังนี้

- 1) ตั้งคำถามที่ตรงกับลักษณะของงานที่จะต้องทำในขณะนั้นหรือการกำหนดปัญหา
- 2) ตอบคำถามในรูปแบบของ การระบุ กำหนด หรือจำกัดความสิ่งต่าง ๆ ให้ชัดเจน และวางแผนการปฏิบัติงานหรือวิธีแก้ไขปัญหา
- 3) พูดสอนตนเองในขณะที่ทำงานตามแผนการที่กำหนดไว้
- 4) ตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของตนเองโดยพูดชมเชยตนเองหรือให้การเสริมแรงตนเองหรือพูดประโยคเมื่อทำผิดพร้อมเสนอวิธีแก้ไขใหม่

จะเห็นได้ว่าการเสริมแรงตนเอง เป็นเทคนิคสำคัญอีกเทคนิคหนึ่งในกระบวนการฝึก การสอนตนเอง เพราะการเสริมแรงตนเองสามารถทำได้ทันทีและทำได้ทุกครั้งที่เกิดพฤติกรรม เป้าหมาย ทำให้พฤติกรรมเป้าหมายได้รับการเสริมแรงอย่างทันทีทั่วทั้งที่และสม่ำเสมอ (Kazdin, 1980: 25) จึงถือได้ว่าการเสริมแรงตนเองเป็นเทคนิคที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมพฤติกรรม ของตนเองและเป็นวิธีที่สะดวกต่อการนำไปใช้

ในเรื่องของตัวแปรที่ส่งผลต่อการสอนตนเองนั้น Kendall และ Braswell (1985) ได้ สรุปรูปถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการสอนตนเอง ไว้ดังนี้

1) ตัวแปรที่เกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง

1.1) อายุ จากการศึกษาของ Bornstein และ Quevillon (1976: 179-188) พบว่า การฝึกการสอนตนเองนั้นสามารถใช้ได้กับบุคคลทุกวัยโดยไม่จำกัดอายุ แต่ส่วนใหญ่จะ พบว่า มีการนำการสอนตนเองไปใช้กับเด็กก่อนวัยเรียนและเด็กวัยรุ่น โดยเฉพาะในเด็กที่มีอายุน้อย จะต้องการการฝึกและรูปแบบของการฝึกการสอนตนเองที่เป็นแบบเฉพาะเจาะจงมากกว่าเด็ก ที่มีอายุมากกว่า เนื่องจากการฝึกแบบเฉพาะเจาะจงจะมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการ ฝึกมากกว่าการฝึกแบบทั่ว ๆ ไป (Bender, 1976: 347-354)

1.2) เพศ จากผลงานวิจัยของ Genshaft และ Hirt (1979 อ้างถึงใน จิตติมา จุมทอง, 2537: 19) พบว่า เพศไม่มีความแตกต่างกันในการฝึกการสอนตนเอง

1.3) เซวอร์ปัญญา จากการศึกษาของ Cohen และคณะ (1982 อ้างถึงใน จิตติมา จุมทอง, 2537: 9) พบว่า ในเด็กที่มีเซวอร์ปัญญาต่ำจะเริ่มมีความเชี่ยวชาญในวิธีฝึก การสอนตนเองไปสู่การแก้ปัญหาช้ากว่าเด็กที่มีเซวอร์ปัญญาสูง กล่าวคือ ในเด็กที่มีเซวอร์ ปัญญาต่ำจะเริ่มมีความเชี่ยวชาญในการฝึกการสอนตนเองไปสู่การแก้ปัญหาในการฝึกครั้งที่ 6 หรือ 7 ในขณะที่เด็กที่มีเซวอร์ปัญญาสูงจะมีความเชี่ยวชาญในการฝึกครั้งที่ 2 หรือ 3 เท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มี ความแตกต่างกันในเรื่องของเซวอร์ปัญญาในการฝึกการสอนตนเอง

1.4) รูปแบบการระบุสาเหตุ จากการศึกษาการทำงานของเด็กที่มีความหุนหันที่ทดสอบ หลังการทดลองและติดตามผลในระยะ 6 เดือน โดยฝึกให้เด็กใช้วิธีการสอนตนเองในการ ควบคุมตนเอง พบว่า เด็กที่มีแนวโน้มต่อการระบุสาเหตุของการเปลี่ยนพฤติกรรมทางบวกไปที่ ความพยายามมีแนวโน้มว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงต่ออัตราการประเมินของครูในพฤติกรรมของ นักเรียนในห้องเรียนไปทางบวกด้วย ในขณะที่การระบุสาเหตุของการเปลี่ยนพฤติกรรมทางบวก ไปที่โชคจะเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนอัตราการประเมินของครูในพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน ไปทางลบ (Bugental et al, อ้างถึงใน จิตติมา จุมทอง, 2537: 9)

2) ตัวแปรเกี่ยวกับการดำเนินการ มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกดังนี้

2.1) การเลียนแบบ การที่บุคคลเลียนแบบพฤติกรรมของผู้อื่นนั้นจะมีผลต่อการฝึก การสอนตนเองน้อยกว่าการที่บุคคลเลียนแบบพฤติกรรมของตนเอง (จิตติมา จุมทอง, 2537: 9)

2.2) จำนวนครั้งของการฝึก การฝึกการสอนตนเองเพื่อให้บุคคลสามารถนำ การสอนตนเองไปใช้ได้ต้องมีประสิทธิภาพนั้น จำนวนครั้งของการฝึกการสอนตนเองเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การฝึกมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดย Meichenbaum (1975) ได้เสนอว่า จำนวนครั้งที่ใช้ในการฝึกการสอนตนเองนั้นสามารถยืดหยุ่นได้โดยขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละบุคคล กล่าวคือผู้รับการฝึกที่มีระดับสติปัญญาต่ำจะใช้เวลาในการฝึกหรือจำนวนครั้งในการฝึกมากกว่าผู้รับการฝึกที่มีระดับสติปัญญาสูงกว่า

2.3) รูปแบบที่ใช้ในการฝึกการสอนตนเอง แบ่งได้เป็น 2 รูปแบบ คือ การฝึกการสอนตนเองที่มีรูปแบบที่เฉพาะเจาะจงและการฝึกการสอนตนเองที่เป็นรูปแบบทั่วไป จากการศึกษาของ Bender (1976: 347-354) พบว่า เด็กที่มีอายุน้อย ๆ จะต้องการรูปแบบของการฝึกการสอนตนเองแบบเฉพาะเจาะจงมากกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า เพราะการฝึกแบบเฉพาะเจาะจงจะมีความชัดเจนและประสิทธิภาพมากกว่าการฝึกแบบทั่วไป ส่วน Kendall และ Wilcox (1980: 80-91) พบว่า การสอนตนเองแบบทั่วไปในเด็กอายุ 8-12 ปี จะมีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนตนเองแบบเฉพาะเจาะจง

2.4) การดำเนินการฝึกเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล การดำเนินการฝึกการสอนตนเองนั้นสามารถจะดำเนินการฝึกเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งการฝึกทั้งสองแบบมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน

2.5) ภาษาที่ใช้ในการสอนตนเอง จากการศึกษาของ Bender (1976: 347-354) พบว่า ในกระบวนการฝึกการสอนตนเองนั้นถ้าบุคคลใช้ภาษาของตนเองในการพูดสอนตนเองจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการพูดสอนตนเองโดยใช้ภาษาของผู้อื่นซึ่งสอดคล้องกับ Meichenbaum และ Cameron (1974: 384-385) ที่พบว่า ในการฝึกการสอนตนเองนั้น ถ้าบุคคลพูดสอนตนเองแบบท่องจำโดยไม่เข้าใจความหมายของคำพูดที่ใช้ในการสอนตนเองแล้ว การฝึกการสอนตนเองนั้นก็จะได้ผล ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาษาที่ใช้ในการพูดสอนตนเองนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้การฝึกประสบความสำเร็จได้ ถ้าผู้ได้รับการฝึกสามารถคิดภาษาที่เหมาะสมกับตัวเองได้

2.6) การเสริมแรงตนเอง จากการศึกษาของ Nelson และ Birkimer (1978: 183) ถึงผลของการฝึกการสอนตนเองร่วมกับการเสริมแรงตนเอง และการฝึกการสอนตนเองโดยไม่มีการเสริมแรง พบว่า การฝึกการสอนตนเองร่วมกับการเสริมแรงตนเองสามารถช่วยลดความหุนหันของเด็กให้ลดลงได้ แต่การฝึกการสอนตนเองเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการเสริมแรงนั้นไม่เกิดผลแต่อย่างใด จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า การเสริมแรงตนเองนั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยให้กระบวนการสอนตนเองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในการดำเนินการฝึกการสอนตนเองนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องมือฝึกเป็นสื่อในการฝึก ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการฝึกนั้น จะต้องเป็นเครื่องมือที่มีความน่าสนใจ สะดุดตา และท้าทาย เพื่อช่วยให้ผู้รับการฝึกไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายในการใช้คำพูดและกิจกรรมที่ให้ฝึก อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ฝึกสามารถทำการฝึกได้เป็นระยะเวลาอันยาวนานอีกด้วย (Finch et al., 1993: 242) โดยในการสร้างเครื่องมือฝึกนี้ จะพิจารณาจากสภาพการณ์หรือสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย เครื่องมือฝึกควรมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับสภาพการณ์หรือสิ่งเร้าที่มีอยู่ในสภาพการณ์จริง มีการแยกแยะและกำหนดองค์ประกอบของพฤติกรรมเป้าหมายออกมาให้เด่นชัดก่อน แล้วจัดลำดับกิจกรรมในเครื่องมือฝึกจากงานที่ง่ายไปสู่งานที่ต้องใช้ความคิดที่ซับซ้อนขึ้น เพราะการเริ่มต้นฝึกการสอนตนเองในการทำสิ่งที่ยากจะช่วยให้บุคคลมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จและเกิดกำลังใจในการฝึกเป็นประสบการณ์ที่ดีของผู้ฝึกและส่งผลให้ผู้รับการฝึกนำการสอนตนเองไปใช้ต่อไป นอกจากนี้ ในการสร้างเครื่องมือฝึก ควรคำนึงถึงความเหมาะสมในเรื่องของระดับอายุ ความสนใจ และกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) ของผู้ฝึกอีกด้วย (อรพินทร์ อนงคณะตระกูล, 2528: 19-20; Meichenbaum, 1975: 382-384; Meichenbaum and Goodman, 1971: 115-126)

ในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่ามีผู้สนใจนำเทคนิคการสอนตนเองไปใช้ในการปรับพฤติกรรมกันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในการสร้างหรือเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมตั้งใจทำงาน (Burgio, Whitman and Johnson, 1980: 443-459) พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของคนไข้จิตเวช (Haley Cited in Meichenbaum and Cameron, 1974: 270) พฤติกรรมการทำงานตามกลวิธีการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนในเด็กหุนหัน (Meichenbaum and Goodman, 1971: 115-126) พฤติกรรมกล้าแสดงออก (Kazdin and Mascitelli, 1982: 346-360) พฤติกรรมตั้งใจเรียน (Bornstein and Quevillon, 1976: 179-188) ทักษะการพูดและการฟังข่าวสารเชิงอ้างอิง (นิศรา ยันต์วิสุทธิคาม, 2537) และการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (จิตติมา จุมทอง, 2537) เป็นต้น การลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น พฤติกรรมก่อกวนชั้นเรียน (Bornstein and Quevillon, 1976: 179-188) พฤติกรรมหุนหัน (Bender, 1976: 347-354) พฤติกรรมการสูบบุหรี่

พฤติกรรมกรรมการติดสุรา การลดความวิตกกังวล ความเครียด ความกลัว (Meichenbaum, 1975: 367-377)

เนื่องจากการฝึกการสอนตนเอง เป็นกระบวนการที่ฝึกให้บุคคลใช้ เพื่อชี้แนะให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งเป็นการสอนภายในใจถือว่าการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาซึ่งมีข้อจำกัดตรงที่ไม่สามารถประเมินได้อย่างชัดเจนว่าบุคคลเหล่านั้นใช้การสอนตนเองหรือไม่ ทำให้ไม่สามารถประเมินผลได้ว่าจริง ๆ แล้ว บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาหรือไม่ การประเมินผลที่สามารถกระทำได้ว่ามี การเปลี่ยนแปลงทางปัญญาหรือไม่ นั้น สามารถทำได้โดยการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมภายในที่ฝึกให้ นอกจากนี้ยังสามารถให้บุคคลที่ฝึกใช้การรายงานตนเอง ซึ่งสามารถบอกได้ในระดับหนึ่งว่าในแต่ละครั้งที่ฝึกหรือในการกระทำพฤติกรรมนั้น บุคคลได้ใช้วิธีการฝึกเหล่านั้นหรือไม่ และให้รายงานออกมาเป็นประโยคสัญลักษณ์ โดยเชื่อว่าบุคคลจะไม่หลอกตนเองในการรายงานตนเอง (จิตติมา จุมทอง, 2537: 11)

2. เอกสารเกี่ยวกับการอ่าน

2.1 ความหมายของการอ่าน

ได้มีนักการศึกษาและผู้สนใจทางด้านการอ่านให้ความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

ประเทิน มหาจันทร์ (2530: 13) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึงกระบวนการที่ใช้ในการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่มีการจัดบันทึกไว้โดยที่ลักษณะของการอ่านที่แท้จริงก็คือ การใช้ประสบการณ์เดิมทำความเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านได้

อุทัย ภิรมย์รื่น (2530: 1) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการทางประสาทสัมผัส ความรู้ ความจำ และจิตสัมผัสที่ผู้อ่านใช้ในการทำความเข้าใจในการสื่อสารทางภาพและตัวหนังสือตามความเหมาะสมของการอ่าน

Widdowson (1979 อ้างถึงใน พรรณศรี ปทุมศิริ, 2541: 29) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่านหมายถึงกระบวนการในการสื่อความหมายทางความคิด อารมณ์ และความรู้สึกต่าง ๆ ที่เป็นปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างผู้อ่านและผู้เขียน โดยที่ผู้เขียนต้องการจะถ่ายทอดกระบวนการดังกล่าวไปยังผู้อ่าน

Morris และ Dore (1984: 14) ได้อธิบายความหมายของการอ่านว่า การอ่านหมายถึง กระบวนการที่ผู้อ่านใช้ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ถูกนำเสนอไว้ในรูปของรหัสพิเศษ โดยผู้เขียนทำหน้าที่เป็นผู้ส่งข่าวและผู้อ่านเป็นผู้แปลรหัสนั้น โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจความหมายของสิ่งที่ได้อ่าน

Williams (1986: 2 อ้างถึงใน พลอยมณี สหุพันธ์, 2538: 12) กล่าวว่า การอ่านหมายถึง กระบวนการที่ผู้อ่านมองเห็นและทำความเข้าใจกับสิ่งที่อ่าน โดยการอ่านที่มีประสิทธิภาพนั้นหมายถึงการอ่านเป็นกลุ่มคำและเลือกทำความเข้าใจกับบางส่วนของข้อความมิใช่การทำความเข้าใจกับเนื้อความทั้งหมด

Williamson (1988: 7-8) ได้อธิบายความหมายของการอ่านว่า หมายถึง กระบวนการการมีปฏิสัมพันธ์และการตีความกับเรื่องที่อ่าน กล่าวคือ ในการอ่านนั้นผู้อ่านจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้การที่ผู้อ่านจะสามารถตีความจากเรื่องที่อ่านได้มากหรือน้อยเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับความรู้เดิมของผู้อ่าน และความสามารถในการคาดเดาเรื่องราวที่อ่านของผู้อ่านแต่ละคน

Herrmann (1990: 81-96) ได้อธิบายความหมายของการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการในการแปลความอย่างมีเหตุผล กล่าวคือ ในการอ่านผู้อ่านจะใช้ความรู้เดิมที่มีอยู่มาช่วยในการคาดคะเนเนื้อหาที่อ่านและประเมินความเข้าใจในเรื่องที่อ่านโดยการเดาความหมายของคำศัพท์ที่ยากอย่างมีเหตุผลจากบริบทและให้เหตุผลนั้นมาสรุปเนื้อหาของบทที่อ่าน

จากการให้ความหมายของการอ่านดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการในด้านการรับสารของบุคคลที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อ่านกับผู้เขียน โดยผู้เขียนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนเองผ่านตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ เพื่อให้ผู้อ่านตีความจากสิ่งที่อ่านและการที่ผู้อ่านจะสามารถตีความหรือแปลความหมายของเรื่องที่อ่านให้เข้าใจได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ในด้านคำศัพท์ กลุ่มคำ ความสัมพันธ์ระหว่างประโยค นำมาผสมผสานกับความคิดและประสบการณ์เดิมของบุคคลเพื่อใช้ในการคาดเดาความหมายจากสิ่งที่อ่านหรือคาดเดาคำคิดของผู้เขียนที่ต้องการสื่อกับผู้อ่านอย่างมีเหตุผล

2.2 ประเภทของการอ่าน

ได้มีนักการศึกษาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้กล่าวถึงประเภทของการอ่านไว้ดังนี้

มยุรี สุขวิวัฒน์ (2526: 33) ได้แบ่งการอ่านตามจุดมุ่งหมายของผู้อ่านไว้ดังนี้

- 1) การอ่านแบบผ่าน ๆ หรือการอ่านเอาเรื่อง การอ่านแบบนี้มักขึ้นอยู่กับความสนใจของตัวผู้อ่านว่าต้องการรายละเอียดจากสิ่งทีอ่านมากน้อยเพียงใด ในการอ่านอาจจะอ่านเพียงหัวเรื่อง หน้าสารบัญ หรือภาคผนวกท้ายเล่ม เป็นต้น
- 2) การอ่านวิเคราะห์ การอ่านในลักษณะนี้มักจะใช้อ่านเมื่อต้องการรู้เรื่องราวจากเรื่องที่อ่านโดยละเอียด โดยอาจบันทึกเรื่องย่อไว้ด้วยเพื่อเป็นการทบทวนความจำ
- 3) การอ่านตีความ ในการอ่านตีความนั้นมักจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน ซึ่งอาจตีความแตกต่างกันได้

สนิท ตั้งที (2529: 282) ได้แบ่งประเภทของการอ่านตามวิธีการปฏิบัติดังนี้

- 1) การอ่านวิเคราะห์คำ
- 2) การอ่านวิเคราะห์ประโยค
- 3) การอ่านวิเคราะห์ทัศนะของผู้แต่ง
- 4) การอ่านตีความ
- 5) การอ่านขยายความ
- 6) การอ่านจับใจความ
- 7) การอ่านอย่างใช้วิจารณ์ญาณ

สมุทร เชนเชาวนิช (2535: 3) ได้แบ่งประเภทของการอ่านไว้สองประเภท คือ

- 1) การอ่านเพื่อการศึกษา (Work-Study Type Reading) จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการอ่านแบบนี้คือ การอ่านเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาให้ได้มากที่สุด โดยการใช้ความเร็วในการอ่านสูงพอประมาณในการเก็บใจความสำคัญต่าง ๆ ของเรื่องที่อ่านและรายละเอียดปลีกย่อยให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดังนั้นในขณะที่อ่านจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาคำศัพท์และความหมายของ คำอย่างถี่ถ้วน
- 2) การอ่านเพื่อการพักผ่อนและความบันเทิง (Recreatory Reading) การอ่านชนิดนี้ มักไม่ต้องการความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากนัก การอ่านขึ้นอยู่กับความพอใจของผู้อ่านเป็นสำคัญ การอ่านประเภทนี้ ได้แก่ การอ่านนวนิยาย เรื่องสั้นหรือหนังสือพิมพ์ที่ไม่มีคำศัพท์เฉพาะมากนัก

Miller (1972: 15-16) ได้แบ่งประเภทของการอ่านไว้ดังนี้

- 1) การอ่านเพื่อความเข้าใจอย่างคร่าว ๆ (Scanning)
- 2) การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ (Idea Reading)
- 3) การอ่านเพื่อค้นหารายละเอียดและใจความสำคัญ (Exploratory Reading)
- 4) การอ่านเพื่อศึกษาปัญหาอย่างลึกซึ้ง (Study Reading)
- 5) การอ่านเพื่อการวิเคราะห์และวิจารณ์ (Analytical and Critical Reading)

Dubin (1982: 16) แบ่งการอ่านเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) การอ่านแบบข้าม ๆ (Skimming) เป็นการอ่านแบบเปิดผ่านไปเร็ว ๆ ผู้อ่านที่ใช้วิธีการอ่านแบบนี้มักจะมีจุดมุ่งหมายหรือคำถามที่ต้องการคำตอบแบบเฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอยู่แล้วในใจ การอ่านแบบนี้ผู้อ่านจะต้องรู้จักการใช้ ชื่อเรื่อง และหัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อยให้เป็น เพื่อเลือกจับใจความสำคัญของสิ่งที่ต้องการและทำให้สามารถอ่านได้เร็วขึ้น

2) การอ่านแบบผ่าน ๆ (Scanning) การอ่านในลักษณะนี้มีจุดประสงค์เพื่อต้องการข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงมากกว่าการอ่านแบบข้าม เช่น วันที่ ตัวเลข หรือสถานที่ เป็นต้น

3) การอ่านเชิงวิจารณ์ (Critical Reading) การอ่านในลักษณะนี้ผู้อ่านสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งที่ตนอ่านไปแล้วได้ โดยการให้เหตุผลตรงกับสิ่งที่ปรากฏในหัวข้อเขียนนั้น ๆ ว่า ผู้อ่านเห็นด้วยหรือไม่กับสิ่งที่อ่าน การอ่านในลักษณะนี้ถือว่าเป็นทักษะการอ่านระดับสูงสุดในการอ่าน

Hill (อ้างถึงใน พรศิริ คชสังขสิทธิ์, 2533: 17-18) ได้เสนอประเภทของการอ่านที่แตกต่างกันตามจุดประสงค์ของการอ่านไว้ดังนี้

1) Scanning เป็นการอ่านที่เร็วที่สุด เป็นการอ่านเพื่อเจาะจงหาในสิ่งที่ต้องการ เช่น อ่านเพื่อหาวันที่ หาจำนวน หาชื่อ การอ่านแบบนี้มักอาศัยดัชนี สารบัญและสิ่งอ้างอิงอื่น ๆ ที่สามารถช่วยให้พบสิ่งที่ต้องการได้เร็วขึ้น

2) Skim Reading การอ่านแบบนี้ใช้สำหรับจับประเด็นสำคัญ ๆ ของบทอ่าน เป็นการอ่านที่ใช้วิธีการ scanning ผสมผสานกับการอ่านอย่างรวดเร็ว โดยการอ่านหัวเรื่อง บทนำ บทสรุปและประโยคหลัก ๆ ของเรื่องเป็นสำคัญ เพื่ออ่านให้ได้ภาพอย่างกว้าง ๆ

3) Rapid Reading เป็นการอ่านให้ได้ความรวม ๆ ของเรื่องที่อ่านในเวลาที่เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

4) Personal Reading เป็นการอ่านอย่างไม่รีบร้อน เช่น การอ่านนวนิยาย เรื่องสั้น เป็นต้น

5) Analytical Reading เป็นการอ่านในระดับสูง ที่ต้องใช้ทักษะในการวิเคราะห์ วิจัยและวิจารณ์ช่วยในการอ่าน เพื่อแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น เพื่อหาความนัยหรือข้อสรุปที่แฝงอยู่ มีการตีความหมายอย่างลึกซึ้ง เช่น การอ่านนวนิยาย หนังสือ เพื่อตีชมหรือวิจารณ์ เป็นต้น

6) Study Reading เป็นการอ่านเมื่อต้องการศึกษา เป็นการอ่านที่ช้าที่สุด เพื่อให้เข้าใจในสิ่งที่อ่านได้ตลอดอย่างถ่องแท้

2.3 องค์ประกอบในการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่จำเป็นในการอ่านไว้ต่างกันดังนี้

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2525: 39-43) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการอ่านไว้ว่ามี 4 ประเภท คือ

- 1) ตัวแปรที่เกี่ยวกับผู้อ่าน ได้แก่ วุฒิภาวะ ความพร้อม การตั้งใจ นิสัยในการอ่านและคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของผู้อ่าน
- 2) ตัวแปรที่เกี่ยวกับวัสดุการอ่าน หมายถึง ความแตกต่างของวัสดุในการอ่านในด้านความยากง่าย ความยาวและความคล้ายคลึง ความสนุกสนาน น่าเรียน น่าอ่าน น่าเบื่อหน่าย ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการอ่าน
- 3) ตัวแปรเกี่ยวกับวิธีการอ่าน ได้แก่ การฝึกฝน การอ่านเพิ่มเติม การท่องจำ การรู้ ผลงาน การใช้ประสาทรับรู้ในการอ่าน การให้คำแนะนำ การใช้คำแนะนำ การแนะแนว การอ่าน เครื่องล่อใจ ตลอดจนความใส่ใจในการอ่าน ซึ่งจะช่วยเพิ่มทักษะในการอ่านให้ดีขึ้น
- 4) ตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการอ่านของเด็ก เช่น อยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญหรืออยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม นอกจากนี้การที่เด็กต้องรับผิดชอบงานต่าง ๆ มากเกินไป ก็จะทำให้เด็กไม่มีเวลาอ่านหนังสือค้นคว้าหาความรู้

สมุทรร เซ็นเซาวิช (2535: 74) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญต่อความเข้าใจในการอ่าน ไว้ดังนี้

- 1) สามารถจดจำเรื่องราวส่วนใหญ่ที่อ่านมาแล้วได้ และสามารถนำความรู้นั้นมาใช้ได้เมื่อถึงคราวจำเป็นที่ต้องการจะใช้ประโยชน์
- 2) สามารถจับใจความสำคัญ ๆ จากเรื่องที่อ่านได้ แล้วแยกแยะหรือระบุประเด็นหลักออกจากประเด็นย่อยที่ไม่จำเป็นได้ สามารถประเมินได้ว่าอะไรบ้างที่ควรสนใจเป็นพิเศษหรือตัดทิ้งไป
- 3) สามารถตีความเกี่ยวกับเรื่องราวหรือข้อคิดเห็นที่อ่านได้
- 4) สามารถสรุปลงความเห็นจากสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้อง มีเหตุผล และน่าเชื่อถือ
- 5) สามารถใช้วิจารณ์ญาณในการพิจารณาไตร่ตรองข้อสรุปหรือการอ้างอิงต่าง ๆ ของผู้เขียนได้อย่างถูกต้อง
- 6) สามารถถ่ายโอนหรือผสมผสานความรู้ที่ได้จากการอ่านกับประสบการณ์อื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

Bond และคณะ (1979: 349 อ้างถึงใน เทพนคร ทาคง, 2537: 19) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการอ่านไว้ว่าต้องประกอบด้วย

- 1) การเข้าใจความหมายของคำ (Word Comprehension)
- 2) การเข้าใจความหมายของกลุ่มคำ (Thought Unit Comprehension) คือ การแบ่งอ่านเป็นกลุ่มคำให้ได้ความหมายที่ต่อเนื่องกันเป็นกลุ่มแทนที่จะอ่านทีละคำ
- 3) การเข้าใจประโยค (Sentence Comprehension) คือ การนำเอาแต่ละคำหรือแต่ละส่วนมาสัมพันธ์เข้าด้วยกันจนได้ความหมายเป็นประโยค
- 4) การเข้าใจอนุเขต (Paragraph Comprehension) คือ การเข้าใจข้อความที่ตัดมาเป็นตอน ๆ โดยที่สามารถนำประโยคแต่ละประโยคในตอนนั้น ๆ มาสัมพันธ์
- 5) การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างอนุเขต (Longer Unit Comprehension) หรือการเข้าใจเรื่องราวและข้อความที่อ่าน

Chapman (1979: 36-37) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญในการอ่าน 3 ประการ คือ

1) ความรู้ด้านภาษาศาสตร์ที่ปรากฏในบทอ่าน (Text linguistics) การที่ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้นั้น ผู้อ่านจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับศัพท์ เทคนิค โครงสร้าง ประโยค วิธีการเขียนและลีลาการเขียนของผู้เขียนเอง รวมถึงคำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยค (Nation of Coherence) ของบทอ่านด้วย

2) ประสบการณ์ของผู้อ่าน (One's General Experience) ประสบการณ์ในการอ่านของแต่ละบุคคลที่มากน้อยแตกต่างกัน จะมีอิทธิพลต่อการอ่านของบุคคลนั้น ๆ

3) ความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ (Specific Content Knowledge) ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความถนัดในสาขาวิชาที่เรียนของตนมาช่วยในการทำความเข้าใจในการอ่านของตนเองได้

Harris และ Smith (1986: 227-228 อ้างถึงใน ลักษณะ ดอกเขียว, 2539: 18-19) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อการอ่านไว้ ดังนี้

- 1) องค์ประกอบเกี่ยวกับตัวผู้อ่าน ได้แก่
  - 1.1) ประสบการณ์พื้นฐานของผู้อ่าน
  - 1.2) ความสามารถทางด้านภาษา
  - 1.3) ความสามารถในการคิด
  - 1.4) ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่อ่าน
  - 1.5) จุดมุ่งหมายในการอ่าน
- 2) องค์ประกอบภายนอก ได้แก่
  - 2.1) ลักษณะของเรื่องที่อ่าน
  - 2.2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทางด้านร่างกาย
  - 2.3) สภาพแวดล้อม

Gray (1988: 35-37) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการอ่านไว้ ดังนี้

1) การรู้จักคำ (Perception of the Words Used) ผู้อ่านจะอ่านได้เข้าใจก็ต่อเมื่อมีความสามารถในการอ่านตัวอักษร เพราะการเข้าใจความหมายเป็นทักษะเบื้องต้นของการอ่าน ทุกประเภท

2) การเข้าใจความคิดของผู้เขียน (Comprehension of the Ideas) เมื่อผู้อ่านอ่านแล้วจะต้องรับรู้ได้ว่า ในการเขียนนั้น ผู้เขียนมีจุดประสงค์ในการเขียนอย่างไรหรือผู้เขียนต้องการที่จะสื่ออะไรกับผู้อ่าน

3) การมีปฏิกิริยาต่อความคิดของผู้เขียน (Reaction of the Ideas) ในการอ่าน เมื่อผู้อ่านอ่านแล้วต้องประเมินความคิดของตนเองต่อเรื่องทีอ่านได้ว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร

4) การมีทักษะในการผสมผสานความคิดเก่ากับความคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับเรื่องทีอ่านได้ (Integration of the Idea) เป็นการผสมผสานความคิดที่ได้จากเรื่องทีอ่านกับประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน

2.4 ระดับความสามารถในการอ่าน

ระดับความสามารถในการอ่านนั้นมีอยู่ด้วยกันหลายระดับด้วยกัน ตามทัศนะของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ได้มีผู้แบ่งระดับความสามารถในการอ่านไว้ดังนี้

Valette และ Disick (1972: 161-162 อ้างถึงใน พรรณศรี ปทุมศิริ, 2541: 34) แบ่งระดับความสามารถในการอ่านออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1) ระดับทักษะกลไก (Mechanical Skill) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับการรับรู้ (perception) คือ ระดับที่ผู้อ่านแสดงออกทางความจำมากกว่าความเข้าใจ

2) ระดับความรู้ (Knowledge) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับการจำได้ (Recognition) คือ ระดับที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจคำหรือข้อความที่พบเห็นบ่อยๆ

3) ระดับถ่ายโอน (Transfer) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับความคิด (Reception) คือ ระดับที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายของเรื่องราวใหม่ ๆ ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างและศัพท์ที่ได้เรียนมาแล้ว

4) ระดับสื่อสาร (Communication) พฤติกรรมภายในที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับของความเข้าใจ (Comprehension) คือ ความสามารถในการอ่านเรื่องราวที่มีศัพท์และโครงสร้างใหม่ ๆ ตลอดจนอ่านได้อย่างรวดเร็วและคล่องแคล่วพอ ๆ กับภาษาของตน

5) ระดับวิเคราะห์วิจารณ์ (Criticism) เป็นระดับวิเคราะห์ (Analysis) และประเมินค่า(Evaluation) คือ ผู้อ่านสามารถวิจารณ์เรื่องทีอ่านได้ทั้งในแง่ของการใช้ภาษาและลีลาการเขียน

Dallman (1974: 166) ได้จำแนกระดับความเข้าใจในการอ่านออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1) ความเข้าใจในระดับข้อเท็จจริง (Factual Level) หมายถึงความสามารถในการเข้าใจความหมายและเรื่องทีอ่านตามตัวอักษรทีเขียนไว้โดยตรง

2) ความเข้าใจในระดับการตีความ (Interpretative Level) คือ ความเข้าใจความหมายของเรื่องทีอ่านโดยอาศัยความสามารถในสรุป การตีความและการแปลความจากสิ่งทีอ่าน

3) ความเข้าใจในระดับการประเมินค่า (Evaluative Level) หมายถึง ความสามารถในการประเมินค่าหรือตัดสินสิ่งทีอ่านได้โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่านมาพิจารณาประกอบการตัดสิน

Burmeister (1976: 147-148) ได้แบ่งความเข้าใจในการอ่านเป็น 7 ระดับ ดังนี้

1) ระดับความจำ (Memory) หมายถึง การจำในสิ่งทีอ่าน ลักษณะคำถามหรือกิจกรรมในระดับนี้ ได้แก่ ข้อเท็จจริง ความหมายหรือคำจำกัดความ ใจความสำคัญทีผู้เขียนแบ่งไว้ ลำดับเหตุการณ์ทีเกิดขึ้นโดยอาศัยความจำจากเรื่องทีอ่าน

2) ระดับการแปลความหมาย (Translation) คือการนำเรื่องรวรข้อความทีอ่านไปแล้วนั้นแปลเป็นรูปอื่น เช่น การแปลจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่ง การถอดความ การนำใจความสำคัญของเรื่องไปทำเป็นแผนภูมิ เป็นต้น

3) ระดับการตีความ (Interpretation) คือการเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ทีผู้เขียนไม่ได้บอกไว้ เช่น หาเหตุเมื่อกำหนดผลมาให้ คาดการณ์ล่วงหน้าได้ จับใจความสำคัญของเรื่องทีอ่านได้โดยทีผู้เขียนไม่ได้บอกไว้ได้

4) ระดับการประยุกต์ใช้ (Application) คือการทีผู้อ่านสามารถเข้าใจหลักการและนำไปประยุกต์ใช้ได้จนประสบผลสำเร็จ

5) ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) คือความสามารถในการแยกแยะส่วนประกอบย่อย ๆ ทีประกอบเข้าเป็นส่วนใหญ่ได้ เช่น การวิเคราะห์หีบห่อประพันธ์ การวิเคราะห์การให้เหตุผลผิด ๆ ของผู้เขียน

6) ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) คือความสามารถของผู้อ่านในการนำความคิดที่ได้จากการอ่านมาผสมผสานกันแล้วจัดเรียงเรียงเป็นความคิดใหม่

7) ระดับการประเมินผล (Evaluation) คือการที่ผู้อ่านสามารถตัดสินความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่อ่านได้โดยอาศัยหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เช่น ถ้าเราทราบว่าอะไรคือคุณสมบัติที่ดีของบทรละครสมัยใหม่เราก็สามารถวิพากษ์วิจารณ์ละครเรื่องนั้นตามคุณสมบัตินั้น ๆ ได้

3. เอกสารเกี่ยวกับเจตคติ

3.1 ความหมายของเจตคติ

คำว่า “เจตคติ” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Attitude มาจากรากศัพท์ภาษาลาตินว่า Aptus ซึ่งมีความหมายว่า ปรับเปลี่ยน ทำให้เหมาะ เหมาะสม (Sandra J. Savignon, 1983: 11)

ได้มีนักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ต่างกัน ดังนี้

Hilgard (1975) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่าหมายถึง พฤติกรรมหรือความรู้สึกครั้งแรกที่มีต่อสิ่งของ แนวความคิดหรือสถานการณ์ใด ๆ ในการทำงานหรือหลีกเลี่ยง และเป็นความพร้อมในการทำงานที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าดังกล่าวในทางเข้าหาหรือหลีกเลี่ยง

Good (1973: 49) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นความพร้อมของบุคคลในการแสดงออกในลักษณะเข้าหาหรือหนีออกห่างหรือต่อต้านเหตุการณ์ บุคคล เช่น รัก เกลียด กลัว ไม่พึงพอใจต่อสิ่งนั้น ๆ

Anastasi (1990) กล่าวว่าไว้ว่า เจตคติ หมายถึงความโน้มเอียงของบุคคล ในการแสดงออกถึงความชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น กลุ่มชน ประเพณี หรือสถานการณ์ต่าง ๆ เจตคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรง แต่สามารถรูปร่างได้จากพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออกมา

Lefton (1997: 614) อธิบายว่า เจตคติ หมายถึง รูปแบบของความรู้สึก ความเชื่อ ความโน้มเอียงของพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น ความคิดหรือวัตถุ

Hergenhahn (1994) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลในการตอบสนองต่อวัตถุหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในทางใดทางหนึ่ง เจตคติเป็นสิ่งที่เป็ผลมาจากความรู้

Wenden (1991: 52) อธิบายว่า เจตคติเป็นแรงจูงใจ ความเชื่อ การวัดประเมิน การยอมรับหรือการสนองตอบหรือหลีกเลี่ยงต่อแนวคิดนั้น ๆ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 3) ได้สรุปความหมายของเจตคติไว้ว่า เจตคติเป็นความคิดเห็นของบุคคลที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบและเป็นส่วนที่พร้อมจะมีปฏิกิริยาเฉพาะอย่างต่อสถานการณ์ภายนอก

ลัดดา กิติวิภาต (2532: 2) อธิบายว่า เจตคติเป็นความคิดของบุคคลที่มีอารมณ์เป็นส่วนประกอบรวมอยู่ด้วย ซึ่งมีความพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบในทางบวกหรือในทางลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2538: 84) ได้อธิบายความหมายของเจตคติว่า เจตคติเป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่จะสนองตอบต่อสิ่งเร้าในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น ฟังพอใจ ไม่ฟังพอใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ชอบ ไม่ชอบ สนับสนุน ไม่สนับสนุน ในสิ่งต่าง ๆ หลังจากมีประสบการณ์ในสิ่งนั้น

จากแนวคิดของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปได้ว่า เจตคติหมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ของบุคคลที่เกิดขึ้นจากความโน้มเอียงของจิตใจต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งแสดงออกมาในลักษณะของความชอบ ไม่ชอบ ฟังพอใจ ไม่ฟังพอใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย สนับสนุน ไม่สนับสนุน เป็นต้น หรือในบางครั้งอาจจะไม่แสดงออกมาให้เห็นก็ได้ การมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน ก่อให้เกิดความพึงพอใจและความสนใจในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ยากรู้ยากเห็น เจตคติจึงเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ เป็นสิ่งที่สามารถสร้างได้และเปลี่ยนแปลงได้

3.2 ลักษณะของเจตคติ

นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านได้กล่าวถึง ลักษณะของเจตคติ ดังต่อไปนี้

Nunnally (1959: 312 อ้างถึงใน ชนิตา สร้อยน้ำ, 2542: 32) ได้สรุปลักษณะสำคัญของเจตคติว่า แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) เจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
- 2) เจตคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคลเป็นส่วนประกอบในการกำหนดแนวทางของบุคคลว่า ถ้าบุคคลประสบสิ่งใดแล้วบุคคลจะมีท่าทีต่อสิ่งนั้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะ
- 3) เจตคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีแนวโน้มค่อนข้างถาวรเนื่องจากการสะสมประสบการณ์การรับรู้ของแต่ละบุคคลที่ได้ผ่านการเรียนรู้มาเป็นอันมาก อย่างไรก็ตามเจตคติก็อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้

Shaw และ Wright (1967: 6-10) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้

- 1) เจตคติเป็นผลจากการประเมินสิ่งเร้าของบุคคล แล้วแปรเปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายในที่ทำให้เกิดแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรม
- 2) เจตคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในด้านคุณภาพและความเข้ม โดยครอบคลุมช่วงของเจตคตินั้น ซึ่งจะแปรค่าได้ทั้งมาก ปานกลาง และน้อย
- 3) เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าที่จะมีมาแต่กำเนิด
- 4) เจตคติจะขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม
- 5) เจตคติที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกัน อาจมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งอาจก่อรูปขึ้นเป็นเจตคติเฉพาะบุคคลต่อสิ่งเร้านั้น ๆ
- 6) เจตคติเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะมีลักษณะที่คงที่และเปลี่ยนแปลงได้ยาก เจตคติเกิดได้ 2 ลักษณะคือ

6.1) เจตคติทางบวก (Positive Attitude) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้หรืออยากเข้าไปใกล้สิ่งนั้น ๆ

6.2) เจตคติทางลบ (Negative Attitude) เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ซึ่งอาจทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ชิงชังหรือต้องการหนี ให้ออกจากสิ่งนั้น

Sartain (1973: 108-109) กล่าวถึงลักษณะของ เจตคติไว้ดังนี้

- 1) เจตคติเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น คน สิ่งของ แม้กระทั่งสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เสรีภาพ พระผู้เป็นเจ้า เป็นต้น
- 2) เจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมมีทิศทาง คือ เจตคติที่เป็นไปในทางบวกหรือทางลบ และมีความเข้มข้น คือ ระดับความชอบหรือไม่ชอบมากน้อยแตกต่างกันออกไป
- 3) เจตคติเป็นความโน้มเอียงในการแสดงออกของบุคคลในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

Hothersall และคณะ (1985: 521) ได้กล่าวสรุปลักษณะของเจตคติ ดังนี้

- 1) เจตคติเป็นการเรียนรู้อย่างหนึ่ง
- 2) เจตคติเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา
- 3) เจตคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2534: 211-213) ได้อธิบายถึงคุณลักษณะที่สำคัญของเจตคติไว้ดังนี้

- 1) เจตคติของบุคคลเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น บุคคล การอบรมเลี้ยงดู ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
- 2) เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากภายในของจิตใจมากกว่าภายนอก เป็นลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลในการจะชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ซึ่งจะมีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ
- 3) เจตคติดีทิศทางของการประเมิน กล่าวคือ ลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้นถ้าเป็นความรู้สึกหรือการประเมินว่า ชอบ พอใจ เห็นด้วยก็เรียกว่าเป็นทิศทางในทางบวกและถ้าเป็นความรู้สึกหรือการประเมินว่า ไม่ชอบ ไม่พอใจ เรียกว่าเป็นทิศทางในทางลบ
- 4) เจตคติดีความเข้มข้น คือ มีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมากก็แสดงว่ามีความเข้มข้นสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุดก็แสดงว่ามีความเข้มข้นสูงไปอีกทางหนึ่ง
- 5) เจตคติดีความคงทน เจตคติดีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของบุคคลนั้น การที่บุคคลยึดมั่นต่อสิ่งใดทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก

6) เจตคติเป็นทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายใน เป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงหากไม่ได้แสดงออกก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่า บุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น ๆ ส่วนเจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออกก็ต่อเมื่อได้รับการกระตุ้น

7) เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้าจึงจะมีการตอบสนอง เจตคติที่แสดงออกจาก พฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอกนั้นไม่จำเป็นจะต้องตรงกันเสมอไป เพราะก่อนแสดง ออกบุคคลนั้นอาจปรับปรุงให้เหมาะกับปทัสถานของสังคม แล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรม ภายนอก

จากลักษณะของเจตคติดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า เจตคตินั้นเกิดจากการเรียนรู้และ ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของบุคคลนั้น ๆ รวมทั้งเป็น ตัวกระตุ้นที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะของความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งเจตคติที่ เกิดขึ้นกับแต่ละบุคคลนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้

3.3 องค์ประกอบของเจตคติ

Triandis (1971: 2-3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติว่ามี 3 ประการ คือ

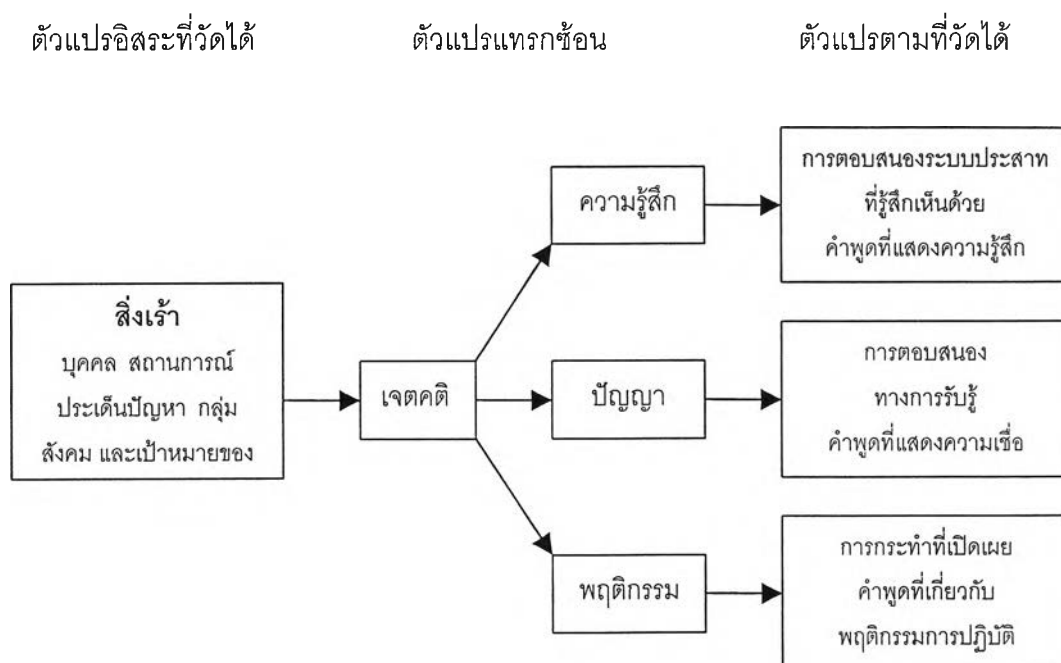
1) องค์ประกอบทางด้านปัญญา (Cognitive Component) เป็นองค์ ประกอบทางด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับรู้ ประสบการณ์หรือข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการสรุปรวมเป็นความเชื่อหรือประเมิน ผลสิ่งเร้านั้น ๆ

2) องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) คือ ความรู้สึก ต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งเกิดขึ้นโดยมีความรู้ ความคิดหรือประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ ของบุคคล เป็น ตัวกำหนดในการประเมินสิ่งเร้าว่า พอใจ ชอบหรือไม่ชอบอย่างไร

3) องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นแนวโน้ม ของบุคคลในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่ง

จากองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้ Triandis ได้เสนอในรูปแบบภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ 3 องค์ประกอบของเจตคติ (Triandis, 1971: 3)

จากแนวคิดในเรื่ององค์ประกอบของเจตคติ พอสรุปได้ว่า เจตคติมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านปัญญา องค์ประกอบด้านความรู้สึก และองค์ประกอบด้านพฤติกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน เพราะเมื่อบุคคลมีความรู้ความคิดหรือความเชื่อแล้วก็จะทำให้เกิดความรู้สึก เกิดอารมณ์ตามมาและส่งผลให้เกิดการแสดงพฤติกรรมออกมาในที่สุด

3.4 เจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า มีผู้กล่าวถึงเจตคติต่อการอ่านทั่ว ๆ ไปอยู่หลายท่าน แต่มีเพียงบางท่านเท่านั้นที่กล่าวถึงเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ เป็นต้นว่า

ปัญญา สมจิตร (2530: 11) ได้กล่าวถึงเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษว่า หมายถึง ทำที่ ความคิดเห็น ตลอดจนความรู้สึกโน้มเอียงทางจิตใจของนักเรียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งอาจจะเป็นความรู้สึกที่แสดงออกมาในเชิงบวก เช่น ฟังพอใจ ชอบ หรือเห็นด้วย และในเชิงลบ เช่น ไม่ฟังพอใจ ไม่เห็นด้วยหรือไม่ชอบ เป็นต้น

วรพรรณ พรนิมิตร (2535: 7) กล่าวว่า เจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนทั้งในด้านดี (ทางบวก) และด้านไม่ดี (ทางลบ) เกี่ยวกับความสำคัญ คุณประโยชน์และกิจกรรมในการเรียนการสอนอ่านภาษาอังกฤษ

จึงอาจกล่าวได้ว่าเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ ก็คือความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบของ นักเรียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งรวมถึงความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ ที่ จัดขึ้นในวิชาการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนตนเอง

การนำเทคนิคการสอนตนเองไปใช้ในการปรับพฤติกรรมของบุคคลนั้น ได้มีการวิจัยเพื่อ ศึกษาถึงประสิทธิภาพของการสอนตนเองทั้งในด้านการเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์และการ ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่ โดยงานวิจัยที่ศึกษาถึงประสิทธิภาพของการ สอนตนเองในด้านการสร้างหรือเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้น Burgio, Whitman และ Johnson (1980: 443-459) ได้นำการสอนตนเองไปใช้เพื่อสร้างพฤติกรรมการตั้งใจทำงานของเด็กปัญญา อ่อน โดยทำการทดลองกับเด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเรียนได้ จำนวน 5 คน ที่มีอายุระหว่าง 9-11 ปี แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการ สอนตนเอง มีจำนวน 3 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกใด ๆ จำนวน 2 คน ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองมีพฤติกรรมการตั้งใจทำงานเพิ่มมากขึ้น ตามระยะเวลาของการฝึกและได้มีการนำการสอนตนเองไปใช้สร้างพฤติกรรมการตั้งใจเรียน ในวิชาอื่น ๆ ที่มีลักษณะแตกต่างกันอีกด้วย เช่น คณิตศาสตร์ วาดเขียน และการอ่าน

Bryant และ Budd (1982: 259-271) ได้ทำการทดลองใช้การสอนตนเองเพื่อสร้าง พฤติกรรมตั้งใจทำงาน โดยทำการวิจัยแบบหลายเส้นฐานข้ามบุคคล ให้กับเด็กก่อนวัยเรียนอายุ 4-5 ปี จำนวน 3 คน โดยเริ่มจากการฝึกการสอนตนเองให้กับเด็กคนที่ 1 ก่อน เมื่อเด็กคนที่ หนึ่งสามารถใช้การสอนตนเองจนมีพฤติกรรมตั้งใจทำงานได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดให้แล้ว จึงเริ่ม ฝึกการสอนตนเองให้กับเด็กคนที่สองและคนที่สามตามลำดับ นอกจากนี้จะได้รับการฝึกการสอน ตนเองดังกล่าวแล้ว ในการทดลองครั้งนี้ ยังมีการชี้แนะให้เด็กใช้การสอนตนเองเพื่อสร้าง พฤติกรรมตั้งใจทำงานและให้การเสริมแรงเมื่อทำงานเสร็จก่อนเวลาอีกด้วย โดยใช้ระยะเวลาใน การฝึก 3 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองมีพฤติกรรมตั้งใจ ทำงานเพิ่มขึ้นและสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องมากขึ้นอีกด้วยทั้งในช่วงเวลาที่ทำการทดลอง

และช่วงเวลาที่ปล่อยให้เด็กทำงานอย่างอิสระ และจากการสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียน พบว่า พฤติกรรมรบกวนชั้นเรียนของนักเรียนก็ลดลงจนเกือบไม่มีพฤติกรรมดังกล่าวอีกเลย

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มพฤติกรรมกรก้าแสดงออก โดย Kazdin และ Mascitelli (1982) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกการสอนตนเอง และผลการฝึกซ้อม พฤติกรรมโดยไม่ได้ฝึกการสอนตนเองเพื่อเพิ่มพฤติกรรมกรก้าแสดงออก กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลที่มีอายุระหว่าง 17-57 ปี ที่ผ่านการทดสอบแล้วว่าไม่มีพฤติกรรมไม่กรก้าแสดงออก จำนวน 90 คน ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลอง และในระยะติดตามผล 6 เดือน กลุ่มที่ฝึกเป็นการบ้านมี พฤติกรรมกรก้าแสดงออกมากกว่าก่อนการทดลอง

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงประสิทธิภาพของการสอนตนเองในการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดย Whitman และ Johnston (1983 : 127-143) ใช้การสอนตนเองฝึกเด็กปัญญาอ่อนที่สามารถเรียนได้ ในการบวกลบเลขที่ต้องขอยืมข้ามหลัก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปัญญาอ่อนอายุเฉลี่ย 11 ปี 10 เดือน จำนวน 9 คน เป็นเพศชาย 7 คน เพศหญิง 2 คน ความสามารถเฉลี่ยทางปัญญาเท่ากับ 65.5 ซึ่งไม่สามารถบวกลบเลขที่ต้องขอยืมข้ามหลักได้ โดยทำการวิจัยเป็นแบบหลายเส้นฐานข้ามกลุ่ม ในการทดลองแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีเด็ก 3 คน การฝึกเริ่มต้นที่เด็กกลุ่มที่ 1 ฝึกการสอนตนเองในการบวกลบก่อนแล้วตามด้วยการลบ โดยในขณะที่กลุ่มที่ 1 เริ่มต้นฝึกการสอนตนเองในด้านการลบ กลุ่มที่ 2 ก็จะเริ่มฝึกการสอนตนเองในการบวกลบ และเมื่อกลุ่มที่ 2 เริ่มฝึกการสอนตนเองในด้านการลบ กลุ่มที่ 3 ก็จะเริ่มต้นการฝึกการสอนตนเองในการบวกลบ ฝึกจนกระทั่งทุกกลุ่มสามารถบวกลบเลขที่ต้องขอยืมข้ามหลักได้ถูกต้อง ผลการทดลองพบว่า การสอนตนเองนั้นทำให้เด็กปัญญาอ่อนสามารถบวกลบเลขที่ต้องขอยืมข้ามหลักได้ถูกต้องเพิ่มมากขึ้น ทั้งในขณะที่ทำการทดลองและในขณะที่เรียน

การนำการฝึกการสอนตนเองมาใช้ในการเพิ่มทักษะการพูดในการสื่อสารเชิงอ้างอิงโดย Pratt และ Bates (1982: 30-42) ได้ศึกษากับเด็กก่อนวัยเรียนที่มีอายุเฉลี่ย 4 ปี 7 เดือน จำนวน 32 คน โดยแบ่งเด็กออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกการสอนตนเองโดยให้ถามคำถามเมื่อได้รับข่าวสารที่คลุมเคลือ กลุ่มที่ 2 ได้รับการฝึกการสอนตนเองถึงวิธีการพิจารณาข่าวสารและให้ถามคำถามเมื่อได้รับข่าวสารที่ให้ข้อมูลไม่เพียงพอ กลุ่มที่ 3 ได้รับการ

ฝึกทำกิจกรรมในเครื่องมือฝึกและได้รับข้อมูลป้อนกลับว่าทำได้ถูกต้องหรือไม่ และกลุ่มที่ 4 ไม่ได้รับการฝึกใด ๆ เลย ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองทั้ง 2 กลุ่ม มีความผิดพลาดในการพิจารณาข่าวสารน้อยลง ซึ่งมีผลทำให้ทักษะการฟังข่าวสารเชิงอ้างอิงเพิ่มขึ้นมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก

ในด้านของความหุนหันนั้น Meichenbaum และ Goodman (1971: 115-126) ได้ทำการทดลองใช้การสอนตนเองลดความหุนหันของเด็กอายุ 7-9 ปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 7-9 ปี จำนวน 15 คน โดยในการทดลองได้แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเอง กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีการให้เลียนแบบเพียงอย่างเดียว ส่วนกลุ่มที่ 3 ไม่ได้รับการฝึกใด ๆ เลย ผลการทดลอง พบว่า ในระยะหลังการทดลองและติดตามผลเป็นเวลา 1 เดือน กลุ่มฝึกการสอนตนเองมีความหุนหันลดลงกว่าก่อนการทดลอง นอกจากนี้ผลการทดลองยังพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองสามารถทำแบบทดสอบเชาวน์ปัญญาได้ดีขึ้นกว่าอีกสองกลุ่มด้วย เวลาสนองตอบเพิ่มขึ้น มีเพียงกลุ่มฝึกการสอนตนเองเท่านั้นที่มีคะแนนความผิดพลาดลดลง

นอกจากนี้ Snyder และ White (1979: 227-235) ได้ทดลองใช้การสอนตนเองเพื่อลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของวัยรุ่นในสถานพินิจแห่งหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์เพื่อต้องการลดพฤติกรรมที่ไม่เข้าชั้นเรียน การไม่ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดให้ทำ การเสพยาเสพติด ก้าวร้าว การขโมย หรือการทำลายข้าวของ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองมีจำนวน 15 คน ซึ่งมีอายุอยู่ระหว่าง 14-17 ปี แบ่งการทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ได้รับการฝึกการสอนตนเอง กลุ่มที่ 2 ฝึกให้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงของพฤติกรรมและผลกรรม กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกใด ๆ เลย กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองและกลุ่มที่ฝึกให้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงของพฤติกรรมและผลกรรมทำการฝึกทั้งสิ้น 6 ครั้ง ครั้งละ 45 นาที ผลการทดลองปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนตนเองสามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในทุก ๆ ด้านลงได้มากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกและกลุ่มที่ฝึกให้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงของพฤติกรรมและผลกรรม

Graziano และ Mooney (1980: 206-213) ได้ศึกษาผลของการสอนตนเองเพื่อลดความกลัวการนอนคนเดียว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นเด็กอายุ 6-12 ปี จำนวนทั้งสิ้น 30 คน ที่กลัวการนอนคนเดียวอย่างมาก ในการทดลองครั้งนี้ได้จัดแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกใด ๆ เป็น กลุ่มควบคุม โดยใช้ระยะเวลาในการฝึกเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มทดลองหรือกลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองลดความกลัวในการนอนคนเดียวได้มากกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึก นอกจากนี้ยังพบว่า ในระยะการติดตามผลช่วง 2,6 และ 12 เดือน เด็กกลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองจะมีความกลัวการนอนคนเดียวน้อยกว่าก่อนการทดลอง ส่วนเด็กที่ยังมีความกลัวการนอนคนเดียวอยู่บ้างในระยะหลังการทดลองนั้น จะค่อย ๆ ลดความกลัวลงในระยะติดตามผล

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการลดความหุนหันในประเทศไทยนั้น อรพินทร์ อนงคณะตระกูล (2528) ได้ทดลองใช้การสอนตนเองเพื่อลดความหุนหันของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 10-12 ปี ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านปากเกร็ด จำนวน 30 คน ในการทดลองนั้นแบ่งเด็กในกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเอง กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่สอนกลวิธี กลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มฝึกกิจกรรมในเครื่องมือฝึก ซึ่งแต่ละกลุ่มมีจำนวนเด็ก 10 คน ในการวิจัยใช้การทดลองแบบมีกลุ่มควบคุมทดสอบก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และติดตามผล โดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มจะได้รับการฝึก 9 ครั้ง ครั้งละ 20-60 นาที เป็นเวลา 3 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองมีความหุนหันลดลงจากรยะก่อนทดลอง โดยได้คะแนนความผิดพลาดในระยะหลังทดลองและติดตามผลต่ำกว่าระยะก่อนทดลอง ส่วนในด้านเวลาสนองตอบในระยะหลังทดลองและติดตามผลไม่แตกต่างกันจากก่อนการทดลอง

นอกจากนี้ในการนำการสอนตนเองไปใช้ร่วมกับเทคนิคการปรับพฤติกรรมอื่น เพื่อช่วยทำให้การปรับพฤติกรรมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น Kendall และ Finch (1978) ศึกษาการสอนตนเองร่วมกับการปรับสินไหมเมื่อทำงานผิดเพื่อลดพฤติกรรมความหุนหันของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุระหว่าง 10-12 ปี จำนวน 20 คน เป็นเพศชาย 16 คน เพศหญิง 4 คน ในการทดลองได้แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลอง เด็กได้รับการสอนตนเองร่วมกับการปรับสินไหมเมื่อทำงานผิด และกลุ่มควบคุม ผลการทดลอง พบว่า ระยะหลังการทดลองและระยะติดตามผลเป็นเวลา 3 เดือน กลุ่มที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองร่วมกับ

การปรับสินไหมเมื่อทำงานผิดมีพฤติกรรมความหุนหันลดลง ส่วนกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมความหุนหันเพิ่มขึ้น

ต่อมา Kendall และ Braswell (1982: 672-689) ได้ศึกษาผลของการสอนตนเองร่วมกับการเสริมแรงและการปรับสินไหมเปรียบเทียบกับผลของการเสริมแรงและการปรับสินไหมเพื่อเพิ่มพฤติกรรมควบคุมตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 ที่มีอายุระหว่าง 8-12 ปี จำนวน 27 คน โดยในการทดลองแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก เด็กฝึกการสอนตนเองโดยจะได้รับการเสริมแรงทางวาจาเมื่อสามารถทำงานได้ถูกต้องและใช้การปรับสินไหมเมื่อเด็กใช้การสอนตนเองไม่ถูกต้องตามขั้นตอนหรือทำงานเร็วกว่าเกณฑ์ที่กำหนด กลุ่มที่ 2 เด็กฝึกทำกิจกรรมในเครื่องมือฝึกการสอนตนเองเช่นเดียวกับที่ใช้ในกลุ่มแรก ส่วนกลุ่มที่ 3 เด็กฝึกทำกิจกรรมในเครื่องมือฝึกการสอนตนเองเหมือนกับที่ใช้ในกลุ่มแรก โดยแต่ละกลุ่มทำการฝึก 12 ครั้ง ครั้งละ 45-50 นาที ผลการทดลอง พบว่า หลังการทดลองและระยะติดตามผล 10 สัปดาห์ เด็กกลุ่มฝึกการสอนตนเองมีการควบคุมตนเองลดลงกว่าระยะหลังทดลองและระยะติดตามผล 10 สัปดาห์ แต่ไม่ต่างจากก่อนการทดลอง

และยังมีผู้ที่สนใจศึกษาวิธีการฝึกการสอนตนเองที่มีผลเกี่ยวข้องต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง โดย จิตติมา จุมทอง (2537) ได้ศึกษาผลของการสอนตนเองต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองและผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน ที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ต่ำ ในการทดลองผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองจำนวน 20 คน และกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกใด ๆ จำนวน 20 คน โดยให้กลุ่มทดลองฝึกกลวิธีการสอนตนเองในระยะก่อนการทดลอง หลังจากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มได้รับการสอนและฝึกทำแบบฝึกหัด เป็นจำนวน 10 ครั้ง ผลการทดลอง พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองและคะแนนผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึก นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการสอนตนเองมีคะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองและคะแนนผลสัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการสอนตนเองโดยการใช้การสอนตนเองกับการเรียนการสอนแบบรายบุคคลและแบบกลุ่มนั้น วราพร ชาวสุทธิ (2542) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยการใช้การสอนตนเองกับการเรียนการสอนแบบรายบุคคล และแบบกลุ่มสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักศึกษาได้ โดยคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักศึกษา กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งในระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ และพบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเรียนการสอนกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการอ่าน

การศึกษาเกี่ยวกับเจตคติในต่างประเทศมีหลายประเด็น แต่จากการศึกษาค้นคว้า ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของวิธีการสอนตนเองกับเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษโดยตรงและงานวิจัยภายในประเทศไทยที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ยังไม่ปรากฏเช่นกัน ดังนั้นจึงขอกล่าวถึงเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษ

Askov และ Fishback (1973: 3-6) ได้ศึกษาเจตคติในการอ่านของนักเรียนเกรด 1-3 พบว่า เพศและระดับชั้นมีผลต่อเจตคติในการอ่านแตกต่างกัน แต่ไม่มีผลต่อคะแนนในการอ่าน โดยเพศหญิงมีเจตคติต่อการอ่านสูงกว่าเพศชาย

Roettger และคณะ (1979: 138-141) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียนระดับ 5-6 จำนวน 697 คน พบว่า เจตคติต่อการอ่านของนักเรียนระดับ 5-6 สูงกว่านักเรียนระดับอื่น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างเจตคติในการอ่านกับคะแนนความเข้าใจในการอ่านตลอดจนคะแนนด้านคำศัพท์ กล่าวคือ ผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงจะมีเจตคติในการอ่านสูงขึ้นด้วย

Harjasujana (1985: 388-A อ้างถึงใน กิตดา ปรัตถจริยา, 2540: 85) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของข้อความ สภาพแวดล้อมในการอ่าน เจตคติต่อการอ่านกับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในชวาตะวันตก ประเทศอินโดนีเซีย พบว่า ลักษณะของเรื่อง ที่อ่าน สภาพแวดล้อมในการอ่าน และความสามารถด้านการอ่าน มีผลต่อเจตคติในการอ่านของนักเรียน และยังพบว่า คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามเจตคติในการอ่านของนักเรียนนั้นเป็นตัวทำนายถึงระดับความสามารถในการอ่านของนักเรียนได้อย่างแม่นยำอีกด้วย

สุภาพ บุตรสีห์ (2529: 82) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนการอ่านโดยใช้ TLS, SQ3R และวิธีสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่เรียนการอ่านด้วยการใช้ TLS, SQ3R และวิธีสอนตามคู่มือครูมีเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกันแต่นักเรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูง ปานกลาง และต่ำ มีเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนที่มีระดับความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูง มีเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษสูงกว่านักเรียนที่มีระดับความสามารถปานกลางและต่ำ

อมรา รัชมนณี (2529: 77) ได้ศึกษาความสามารถในการอ่าน เจตคติและความคงทนในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคกับการอ่านตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านโดยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคมีเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านตามคู่มือครู

ปัญญา สมจิตร (2530: 69-70) ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษและเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการสอนด้วยวิธีการสำรวจและค้นหาข้อมูล (SSR) และวิธีการสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่เรียนการอ่านด้วยวิธีการสำรวจและค้นหาข้อมูล (SSR) กับนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามคู่มือครูมีเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของกลุ่มที่เรียนการอ่านด้วยวิธีการสำรวจและค้นหาข้อมูล (SSR) จะสูงกว่าคะแนนของกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนตามคู่มือครู

รัตนา วาฑะวัฒน์นะ (2536) ได้ศึกษาผลของการสอนตามรูปแบบอเมริกาที่มีต่อความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษ โครงสร้างความรู้และเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสกลราชวิทยานุกูล จังหวัดสกลนคร จำนวน 67 คน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบอเมริกา มีคะแนนความเข้าใจในการอ่านภาษาอังกฤษและคะแนนโครงสร้างความรู้สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบอเมริกามีเจตคติต่อการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู

จากผลการศึกษาดังกล่าว จะเห็นได้ว่า วิธีสอนในแนวใหม่ ซึ่งนำเสนอวิธีการสอนที่แตกต่างจากการสอนแบบเก่าที่นักเรียนคุ้นเคยล้วนส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านมากกว่าการสอนตามคู่มือครู และวิธีการสอนตนเองก็เป็นวิธีสอนแนวใหม่ที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างจากแบบที่นักเรียนคุ้นเคยมานาน จึงน่าจะส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการอ่านภาษาอังกฤษ